

[Kritika Jaspersova chápání vztahu pravdy a komunikace]
Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1985-2 \(rukopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1985-2 \(rukopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 29. 8. 1985
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 29. 8. 1985

[Kritika Jaspersova chápání vztahu pravdy a komunikace]

850829-1

(15) (29. 8. 85, Ostr.)

Čteme také u Jaspere (str. 44), že „so ist die Kommunikation die Gestalt des Offenbarwerdens der Wahrheit in der Zeit“. Z toho především vyplývá, že je třeba rozlišovat mezi pravdou a jejím vyjevováním; není tudíž pravda totožná se svým vyjevováním, se svou zjevností. Protože je zdůrazněno, že k onomu vyjevování dochází „in der Zeit“, je zjevné, že pravda sama není v čase. Otázkou zůstává, zda můžeme mluvit o „Gestalt“ v případě samotné pravdy, anebo jen v případě jejího vyjevování. – Značnou důležitost má také otázka, jaký je v Jaspersově pojetí rozdíl mezi „Offenbarung“ a mezi „Offenbarwerden“, a proč Jaspers tak vehementně odmítá **onu** „Offenbarung“. – Zásadní otázkou však je vztah pravdy a vztah vyjevování (či zjevení, zjevování) ke komunikaci.

Jaspers o kousek dál (str. 44) říká, že pravda má svůj původ (či zdroj – Ursprung) v komunikaci. A o komunikaci mluví hned další větou jako o komunikaci a spojení mezi lidmi. To se mi jeví jako ne dosti důsledné a ve skutečnosti nedržitelné. Má-li pravda svůj zdroj, původ v komunikaci mezi lidmi, pak je pravda vždy dějinně konkrétní, tedy v dějinách proměnlivá, a pak nemůžeme mluvit o „jediné věčné pravdě“ („die eine ewige Wahrheit“ – 44; na tomto místě ovšem vskutku negativní souvislosti a s negativním předznamenáním). Pravda pak nemůže být ztotožňována s „bytím samotným“ (19). Ale jak najdeme potom shodu s jiným výrokiem Jaspersovým, že „pravda je zdrojem **(původ[c]em)** našeho myšlení“ (129)? Je-li komunikace zdrojem pravdy a pravda zdrojem myšlení, pak komunikace je v posledu zdrojem myšlení. Myšlení a promlouvání spadá v jedno: myslit znamená mluvit potichu a mluvit znamená myslit nahlas. O jaké komunikaci mezi lidmi lze mluvit, který by nebyla ještě ani mluvením, ani myšlením, a přesto by byla zdrojem pravdy?

A pak tu je ještě závažnější problém. Komunikace není jen záležitostí mezi lidmi, tj. třeba mezi mnou a druhým člověkem; daleko základnější a elementárnější je komunikace mezi člověkem a pravdou. To je právě to místo „des Offenbarwerdens der Wahrheit“. Komunikace s pravdou ze strany člověka je možná teprve tam, kde se pravda člověku vyjeví – tedy jejím předpokladem je komunikace pravdy s člověkem, tj. komunikace ze strany pravdy. Ale potom nemůže platit, že tato s člověkem původně ze své iniciativy komunikující pravda má svůj zdroj v komunikaci – neboť v komunikaci koho s kým? A tím spíše nemá a nemůže mít svůj zdroj v komunikaci ta pravda, která ještě se svou iniciativou nezačala.

Jak je vidět, nelze některé Jaspersovy formulace náležitě zatížit, aniž by se lámaly a tříštily. Když budeme mluvit o myšlení (nebo promlouvání), budeme muset důsledně odlišovat lidské akty od „logu“, který není založen žádným lidským aktem. A když budeme mluvit o pravdě, musíme ji odlišovat jak od jejího vyjevování, tak od toho, čemu se běžně říká „pravdivé poznatky“.